

Stefan Metz sätter upp *Trettondagsafton*

– Kan jag få en enda ung människa intresserad av teater, så är jag lycklig

På Göteborgs stadsteater spelas nu *Trettondagsafton* i regi av Stefan Metz. Det är första gången han sätter upp en pjäs av Shakespeare, en författare som han fascinerats av så länge han minns. Pjäsen har länge stått på önskelistan. Jag träffar honom en vecka före premiären, och av bilderna från föreställningen att döma leker han med könsrollerna, något som i alla fall får mig att fundera över vad som är manligt och kvinnligt.

VIOLA ÄR I PJÄSEN EN KVINNA SOM klär ut sig till man. Hon spelas här av Mia Höglund-Melin. Olivia är en kvinna som här spelas av Per Sandberg. Men ska han vara kvinna? Han är inte sminkad som en kvinna, utan man ser ju att han *är* en man!

– Ja, det är inte logiskt. Du kanske funderar på vad det är frågan om? Vem är man och vem är kvinna? Jag är nyfiken på att höra vad folk tycker när de sett pjäsen. Om de diskuterar dessa frågor efteråt är jag väldigt nöjd.

VAD TYCKER DÅ STEFAN METZ att en sådan läsning av pjäsen tillför?

– Det får publiken avgöra. Men i en klassiker som denna har vi våra bilder av de olika karaktärerna: Tobias Raap, full och glad, och man har till och med en speciell skådespelare i tanken. Eller Andreas Blek av Nosen, en väldigt speciell karaktär, som oftast spelas på samma sätt. Och det är svårt att undvika det för rollen är så väl skriven. Allt finns i texten. Det där tråkade ut mig lite, så jag började tänka på skådespelarna i huset, och vem som skulle kunna ge en roll något utöver det som man väntar sig, men ändå har kraft och förmåga att göra den.

STEFAN METZ TYCKER INTE DET ÄR så intressant om man spelar en man eller en kvinna.

– Man kan spela en schablon av en man eller av en kvinna. När man till exempel spelar en kund i en affär, frågar man sig snarare vad det är för en kund. Hurdan är karaktären? Och

insidan: Vilka önskningsar, vilka drömmar? Det är mycket intressantare än om det är en man eller en kvinna. Jag tror man glömmer vår cross dressing (att en person är utklädd till motsatt kön) ganska snabbt. Jag vill att publiken ska reflektera över könsroller, men på ett lekfullt sätt; hur vi uppfostras som flickor och pojkar och hur vi lär oss olika beteenden. På Shakespeares tid fick en ung man spela en kvinna som spelade en man, något som då var väldigt provocerande. Men idag?

PROVOCERA VILL STEFAN METZ också göra, men mer i positiv bemärkelse. Annars är passion det ord som Stefan Metz vill använda som tema för pjäsen och i arbetet med skådespelarna.

– Passion hellre än kärlek, som känns alltför intellektuellt och stillastående. Passion ger fler associationer, har mer energi: "Jag vill, jag vill ha!" Kärlek däremot kan vara lite vad som helst.

VI DISKUTERAR MALVOLIO, Olivias hovmästare, som förnedras genom att luras att tro att Olivia är kär i honom.

– Han är arrogant och elak, utsätts för ett practical joke, blir utskrattad och förnedrad, blir helt förstörd. Han får i pjäsen stå för ensamheten. Nästan alla i pjäsen är ensamma och klamrar sig fast vid den första de träffar. Vi ser ett desperat behov av att vara med någon. En sida av pjäsen är melankoli och vemod, vilket i sin tur ger näring åt den andra sidan, till komedin. Dessa båda sidor som gör pjäsen svår att regissera. Den innehåller sådana ytterligheter, allt från vulgära och dumma skämt till djupt mänskliga frågor.

– *Trettondagsafton* är en komedi, men jag vill också att uppsättningen ska gripa tag och beröra känslomässigt. Jag

Victoria Olmarker, Thomas Nystedt, Eric Ericson, Mia Höglund Melin. Foto: Aorta

vill visa människans ensamhet, men jag tycker också att det är viktigt att underhålla.

PJÄSEN HAR BEARBETATS I STEFAN Metz uppsättning. Den har bantats ner till cirka två timmar.

– Texten är 400 år gammal och man kan ibland märka att den är lite föråldrad, så jag har tagit mig friheten att stryka och ändra i texten. Speciellt har Narrens roll känts gammalmodig. Det är den enda av Shakespeares narrtexter som jag tycker är riktigt tråkig. Jag har varit tvungen att skapa en nästan ny karaktär.

UNDER LÅNG TID SÅG STEFAN METZ Shakespeares pjäser som litteratur.

– Jag har upptäckt vilka fantastiska speltexter de är. Ingen socialrealism utan rakt på sak. Vill man visa att man är kär, så gör man det med en kyss. Inget prat om var man kom från eller om att man har en syster där eller där.

STEFAN METZ MÅL ÄR ATT GÖRA Shakespeare tillgänglig.

– Han måste ständigt tala till nya generationer. Och kan jag få en enda ung människa att bli intresserad av teater, så är jag lycklig.

Intervju: Roland Heiel

... och Victoria Olmarker spelar Andreas Blek av Nosen

– Det kan lätt bli en drift med en "dum människa" och det är inte särskilt roligt

Andreas Blek av Nosen är känd som en komisk karaktär i *Trettondagsafton*, och Victoria Olmarker tycker att det är en underbar roll.

– Det finns mycket komik i Andreas, men jag tycker att man inte enbart ska skratta åt honom. Det har varit lite svårt att hitta det jag vill i rollen, så att han inte bara blir dum. Det kan lätt bli en drift med en "dum människa" och det är inte särskilt roligt. Han är väldigt naiv men otroligt godhjärtad. Han vill så väl och han är faktiskt inte elak mot någon. Jag har letat efter det rätta uttrycket, och ibland har han blivit lite för smart och listig, ibland lite för kaxig. Det gäller att hitta ett mellanting. Jag har jobbat en del med clownteknik och det har jag haft användning av här. När jag inte riktigt hittat den rätta tajmingen, har jag tänkt att jag haft den röda näsan på mig. Men där finns stråk av allvar också, som till exempel när Andreas säger: "Jag var också älskad en gång".

I STEFAN METZ UPPSÄTTNING HAR man lagt till en scen där Andreas ska försöka förföra Olivia.

– Det blir förstås taffligt men också väldigt rörande. Han förstår inte hur klantig han är, han är som ett barn som vill så väl men inte förstår varför allt går fel. "Jag är ju kär och jag är världens bästa", tänker han, och han går bara in och vill ta för sig.

– Så har vi ju Tobias som manipulerar honom, men Andreas ser honom som sin bästa vän. De är som Humle och Dumle eller Helan och Halvan, som inte klarar sig utan varandra.

VICTORIA OLMARKER HAR INTE spelat mycket Shakespeare och tycker att det är som att ta på sig en kläddräkt och på något sätt fylla ut den.

– Ibland när vi repeterar kan det bli väldigt realistiskt och vi märker att det inte håller, för det är stora känslor, starka viljor, passion. Det finns inte så mycket undertext, det är konkret,

Mia Höglund Melin, Victoria Olmarker, Carina M Johansson (i bakgrunden) Foto: Ola Kjelbye

det är rakt, ingen ironi, utan allt som man säger menar man. Vi har också jobbat mycket med olika nivåer av energi, där den första nivån är en slags cowboyestetik, slö och lite halvpackad. Nivå tre är ungefär som vi människor är i vardagslivet när vi samtalar. På nivå fyra-fem vill Stefan ha oss. Stora scenen kräver det men också texten. Den ska ut, levereras, och det finns inte så mycket psykologiskt mumlande i den. Det kan handla om entréer och sortier; blir de för loja så faller det.

VICTORIA OLMARKER MENAR ATT pjäsen hela tiden har växt under repetitionsarbetet, och hon säger att man absolut kan bli påverkad av sin roll.

– Att man i så många timmar *är* den här människan och trycker på vissa knappar varje dag gör ju någonting med en. Man lär känna så många nya människor – och sig själv – genom de karaktärer man spelar. Precis som i andra pjäser av Shakespeare är frågorna i *Trettondagsafton* stora. Där finns kärlekstemat med längtan och frustration, där vi verkligen kan känna igen oss i varenda karaktär.

– Att spela Andreas Blek av Nosen, en roll där man hela tiden blir utsatt, mobbad och förnedrad, gör att man får plocka fram sådana känslor inom sig själv. Det får man ju försöka skaka av sig på vägen hem. Men om man å

andra sidan får en hel salong att skratta i två timmar, ja då surfar man hem efter föreställningen.

I BÖRJAN AV REPETITIONSARBETET målar man med stora penslar, menar Victoria Olmarker, för att sedan se konturerna växa efter hand, och att till sist uppnå det lilla extra.

– Jag tycker själv att det är roligt när jag ser en föreställning, som är lite förutsägbar, och då plötsligt få se en detalj och tänka: "Åh, det *där* var intelligent!" Det kan handla om tajming, en entré, ett möte. Även det till synes ologiska kan drabba, för att man inte var beredd på det. Oftast är ju publiken förberedd – man vet ju eller anar vad som kommer att hända. Suzanne Osten är så bra på det där. Hon satte upp en pjäs där jag satt och hulkade och grät, och plötsligt säger hon: "Ja, nu slutar hon gråta. Nu är hon glad!" Det är lätt att tro att publiken inte hänger med om man inte gör en lång lång resa från att vara ledsen till att vara glad. Men det är ju teater!

VICTORIA OLMARKER SKYNDAR IVÄG. Hon ska ha lektion med Göran Flodström, en man som har fäktats i både VM och OS. Nu ska han lära Andreas Blek av Nosen att fäktas.

Intervju: Roland Heiel